

undvære, og som kunne oppebæres af almuen med lempe. Det sidste skal nok ikke tages for bogstaveligt. Over hele Danmark blev i hvert fald klokkekobber, jernfang og knebler oppebåret og smeltet om 1528–29, som det ses af de bevarede regnskaber (Rigsarkivet). Dog valgte kirkeværgerne i flere tilfælde at beholde den skyldige klokke mod at yde en tilsvarende mængde kobber, »som hun vog«.

Mikael Venge

Kari Tarkiainen: »Vår Gamble Arffiende Ryssen«. Synen på Ryssland i Sverige 1595–1621 och andra studier kring den svenska Rysslandsbilden från tidigare stormaktstid. Studia Historica Upsaliensia nr. 54, Uppsala, 1974. 103 s.

Dr. Tarkiainen har i sin disputats taget et lidet dyrket tema, nemlig undersøgelse af ét folks holdninger til et andet, op til nærmere drøftelse. Han fastslår sit emne som »åsikterna om Ryssland som sådana i övre samhällsskikten i Sverige omkring 1595–1621«. I spørgsmålet om de svenske holdningers tilblivelsesproces skelner forfatteren mellem den af øvrigheden styrede opinionsdannelse, f. eks. som led i den politiske propaganda, og den spontane spredning. I praksis viser det sig dog vanskeligt at holde de to former ude fra hinanden, dels fordi der forekom mange blandingsformer, og dels fordi kildematerialet næsten udelukkende dækker den første. Det er derfor denne, der først og fremmest er genstand for undersøgelsen. Forfatteren fastslår, at den svenske politiske ledelse betragtede russerne som stædige og upålidelige forhandlere, som man – med Karl IX's ord – skulle drive »på bådhe medh onde och gode«, mens man var tilbøjelig til at betragte den russiske religion og hele kultur som et perverteret vrængbillede af den vesteuropæiske livsform.

Det er fortjenstfuldt, at dr. Tarkiainen har taget fat på et så jomfrueligt forskningsfelt som holdnings- og opinionsundersøgelser i den tidlige nytid; men det udelukker dog ikke, at der kan rejses indvendinger mod såvel hans metode som hans resultater. Det føles først og fremmest som en mangel, at forfatteren ikke gør noget alvorligt forsøg på at udskille den af regeringen propagerede opfattelse fra det, han kalder den spontane spredning, men opfatter det hele som et »manifest« udtryk for holdningen til russerne. Dette får eksempelvis den konsekvens, at selv forhandlingstaktiske overvejelser opfattes som udtryk for en særlig holdning til russerne (s. 56). Præcis de samme overvejelser kan man finde i Oxenstiernas brev 1633, 4/2 til rådet – men her er det blot danskerne, det drejer sig om! Sådanne overvejelser siger måske derfor mere om den svenske ledelses forhandlingstaktik i almindelighed end om dens holdning overfor russerne i særdeleshed. I det hele synes forfatterens referenceramme vel snæver, og hans på sekundær litteratur baserede afsnit om den almeneuropæiske opfattelse hjælper kun lidt derpå. – Disse indvendinger skal dog ikke skjule, at dr. Tarkiainens doktorafhandling inden for sine begrænsninger repræsenterer et fornemt stykke forskning på et lidet opdyrket, men betydningsfuldt felt.

Knud J. V. Jespersen

Ulf Sjödell: Riksråd och kungliga råd. Rådskarriären 1602–1718. Bibliotheca historica Lundensis XXXVIII. C. W. K. Gleerup, Lund, 1975. 98 s.

På sin vis kan dr. Sjödells undersøgelse af den svenske rådskarriere i stormagtstiden siges at give hans tidligere undersøgelser (fra 1966) over det politiske forhold mellem kongemagt og højaristokrati forud for enevældens etablering 1680 bredere perspektiver.